

چکیده طرح پژوهشی

حمید مسعودی؛ استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه بیرجند

عنوان: بررسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی دوران بیماری کووید-۱۹ و اولویت‌سنجی موضوعات و مسائل فرهنگی در استان خراسان جنوبی

کارفرما: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان جنوبی

سال اجرا: ۱۴۰۱

هدف پژوهش حاضر بررسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی دوران بیماری کووید-۱۹ و اولویت‌سنجی موضوعات و مسائل فرهنگی در استان خراسان جنوبی است. به همین منظور وضعیت آسیب‌ها در خانواده و همچنین مسائل فرهنگی در محیط اجتماعی استان مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش حاضر ترکیبی از پیمایش در بین شهروندان ساکن شهرهای استان (۱۵۱۳ پرسشنامه) و هم‌چنین مصاحبه با کارشناسان و خبرگان هر شهر (۱۶۳ نفر) است. شهروندانی که در این پژوهش پاسخگوی پرسشنامه بودند اغلب ساکن شهر بیرجند، با میانگین سنی ۳۷ سال، متأهل، دارای مدرک سیکل و دیپلم، در مشاغل آزاد و دارای منزل ملکی هستند. حدود ۶۴ درصد به بیماری کرونا مبتلا شده و البته حدود ۷۰ درصد نیز واکسن تزریق کرده‌اند. مهم‌ترین آسیب اجتماعی در همه‌گیری کووید-۱۹، به تأخیرافتادن ازدواج جوان، ضعف رضایت از زندگی و مهاجرت و تمایل به مهاجرت؛ مهم‌ترین چالش‌های فرهنگی استفاده بیش از حد از فضای مجازی و اینترنت، گرایش به خوددرمانی و خانه‌درمانی، ضعف آموزش رسمی؛ مهم‌ترین آسیب‌های جسمی و روانی نگرانی از شرایط جامعه و خانواده، استرس، تنش، فشار روانی، اضطراب، تشویش و دلشوره و مهم‌ترین مشکلات اقتصادی نیز افزایش هزینه‌های روزانه خانواده، افزایش هزینه‌های اساسی زندگی و افزایش هزینه‌های بهداشت و درمانی است. شهرستان‌های سرایان، سربیشه و قاین بیشترین میزان آسیب‌ها را از نظر پاسخگویان متحمل شده‌اند. ضعیف‌ترین و یا پرمشکل‌ترین شهرستان از حیث فرهنگی به ترتیب خوسف، نهبندان، بیرجند، بشرویه، زیرکوه، قاین، درمیان، فردوس، طبس، سرایان و سربیشه است. یافته‌های مربوط به کارشناسان و خبرگان نیز نشان می‌دهد بیشتر آنها ساکن شهر بیرجند، دارای مدرک تحصیلی ارشد هستند. ارزیابی آنها نشان می‌دهد بهترین وضعیت فعالیت‌های قرآن و عترت، ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و رویدادهای فرهنگی-هنری و بدترین وضعیت را نیز توجه به آثار و مفاخر فرهنگی، اجرای امور موسیقی و اجرای امور مد و لباس در سطح است. کمبود خدمات فرهنگی در شهرستان بشرویه به چشم خورده و وضعیت مناسب از آن شهرستان فردوس است. مصاحبه‌های کیفی و بازپاسخ نیز نشان‌دهنده این است که اطلاع‌رسانی ضعیف برنامه‌ها، نبود برنامه و چشم‌انداز مناسب، ضعف بانک اطلاعاتی و سامانه‌ای، کمبود بودجه و اعتبارات استانی، نبود زیرساخت‌ها و امکانات، ضعف مشارکت مردمی، تکراری و ضعف خلاقیت در برنامه‌ها و اقدامات، بروکراسی شدید اداری و اعطای مجوزها، اعمال سلیق شخصی در اجرای آنها، ضعف نیروی انسانی و متخصص در این حوزه‌ها، ضعف پژوهش و مطالعات و در نهایت هزینه‌های بالای تولید محصولات فرهنگی است.